

Messadi davart il preventiv 2021

Preziau signur president dil parlament
Stimadas parlamentarias, preziai parlamentararis

El sequent presentein nus a Vus il preventiv per il quen da gudogn e sperdita 2021 ed il preventiv per il quen d'investiziun 2021. El rom dil preventiv per il quen d'investiziun damonda la suprastonza communal plinavon plirs credits d'impegn. La suprastonza communal ha discutau detagliadmein il preventiv 2021 ils 10 da settember 2020 e deliberau el ils 22 da settember 2020 per mauns dil parlament.

Introducziun

Suenter ch'il svilup dallas finanzas ha mussau ils davos onns en ina direcziun da principi stabila, cunzun in quen da gudogn e sperdita che sestabilisescha, e suenter che las midadas ed ils effects dalla fusiun sedimineschan plaunsiu, spetgan novas sfidas en connex cun las consequenzas dalla pandemia da corona ch'ei aunc adina grevas da valetar. Dapi l'entschatta dalla crisa observa ed analysescha la suprastonza communal cuntinuadamein ils effects finansials pusseivels. Aschia quenta la suprastonza communal il 2021 quei che risguarda las entradas da taglias cun ina digren da biebein in miez milliun francs en cumparegliaziun cun 2019. Tut tenor igl andament dalla recessiun savessen las entradas aunc sesbassar pli fetg igl onn 2022. Da l'autra vart ston ins quintar cun in augment dils cass socials, era sche las cefras ein en cumparegliaziun naziunala il mument aunc stabilas en Svizra Orientala. A media vesta savess il diember da persunas dependentas dil maun public denton s'augmentar. Grazia ad in grond augment dallas contribuziuns ord l'ulivaziun dallas finanzas intercommunal da varga CHF 600'000 ston ins buca valetar quels svilup per l'auter onn sco critics. El rom dalla planisaziun dallas finanzas che la suprastonza communal inizescha il mument da niev e ch'ella vul rinforzar sco instrument da regulaziun, ston ins denton approfondar quels svilup.

Il quen da gudogn e sperdita 2021 ei equilibraus e quenta cun expensas da CHF 31'819'800.00 ed in recav da CHF 31'875'600.00 cun in surpli dil recav da CHF 55'800.00. Las expensas d'investiziun importan bunamein CHF 7.8 miu. Las investiziuns nettas da CHF 3.71 miu. san ins finanziair sez per scars 30 pertschien (preventiv 2020: 25.7 pertschien), quei pervia d'in cash-flow insufficient da mo biebein CHF 1 miu. Savend ch'investiziuns san adina puspei era seretardar sin fundament da facturs externs e supponend ch'il quen da gudogn e sperdita budgetau fetg precautamein vegni ad haver in meglier resultat, eis ei probabel ch'il grad d'atgna finanziaziun vegn ad esser la finala pli aults. Plinavon duei il sboz dalla lescha davart la finanziaziun dallas ovras da meglieraziun ch'il parlament tracta presumablamein l'entschatta digl onn 2021 procurar cun entrada en vigur per ina descarga dallas expensas per las meglieraziuns structuralas. En pli duessen divers projects generar mieds finansials da tiarzs ch'ins ha denton buca risguardau el preventiv. In'atgna finanziaziun completa vegn denton tuttina buc ad esser realisabla. Tuttina ei la suprastonza communal dil meini ch'ins dueigi setener vid las investiziuns planisadas. Sin fundament dalla recessiun che semuossa duess il maun public buca retener investiziuns, mobein haver in effect stabilisont grazia ad atgnas incumbensas. La facultad aunc adina solida dalla vischnaunca lubescha quella politica d'expensas anticiclica.

Negina cumparegliaziun cun il quen annual 2019

Sin fundament dalla midada dalla software communal a igl 1. da schaner 2020, da singulas denominaziuns da conto novas e da regruppaments da posiziuns da cuosts san ins cumparegljar las cefras dil preventiv per igl onn 2021 mo cun il preventiv per igl onn 2020. Ina cumparegliaziun cun il quen annual digl onn 2019 ch'ins ha aunc presentau cun la veglia software communal ei buca pusseivla. Per far quella cumparegliaziun ston ins consultar il quen da gudogn e sperdita.

Explicaziuns arisguard il preventiv per il quen da gudogn e sperdita 2021

Amortisaziuns

Pervia dallas investiziuns fatgas il 2020 s'augmentan las amortisaziuns per CHF 86'100.00.

Svilup dil persunal e dallas pagas

Ils pertschiens da plazzas ella partiziun Taglia san vegnir reduci igl onn 2021 per 30 pertschien. Pervia d'ina carga da lavur constantamein aulta ella partiziun Infrastructura vegnan quels pertschiens da plazzas spustai en quella partiziun.

Ils augments da paga per igl onn 2021 han ins budgetau a moda fetg moderada cun 0.36 pertschien. La suprastanza communal ei dil meini ch'in augment pli grond seigi buca giustifiaus en vesta dalla recessiun che sefa valer. Ella direcziun desistan ins d'in augment dalla paga.

Assicuranzas da caussas

Las assicuranzas da caussas semidan buc igl onn 2021. Sulettamein la pratica da cudischaziun dall'assicuranza d'edificis ei semidada. Igl entir import dalla premia d'assicuranza vegn cudischaus sut la funcziun 0210, Administraziun communal.

Adminsitraziun generala

Revisiun da quens externa

Igl ei semussau ch'ils mieds budgetai tochen ussa per la revisiun da quens externa tonschan buc. Era igl uffeci da vischnaucas dil Grischun ha fatg attents a quei fatg e recamonda d'alzar quels. Da niev quentan ins cun CHF 9'500.

Cuosts d'IT

La nova software communal NEST (controlla da habitonts) ed Abacus (finanzas) ei vegnida introducida cun success igl onn 2020. 2021 suonda cun l'introducziun dall'administraziun digitala (AXIOMA) in ulteriur pass da digitalisaziun. Quella possibilitescha andaments pli efficients per tractar e concluder fatschentas e reducescha puncts da colligiaziun e midadas da mediums che ligian oz aunc memia biaras resursas. Aschia san ins era substituir la versiun antiquada da Baupro, il program per administrar damondas da baghegiar. La nova administraziun digitala sesanfla medemamein sin il server dil marcau da Cuera.

Indemnisaziuns da cussegliaiders e giudicaders externs

L'expensa singulara da CHF 25'000.00 dalla CMI Informatik AG per l'introducziun el program AXIOMA vegn cudischada sut expensas per cussegliaziuns sut las funcziuns administraziun communal ed administraziun da construcziun. Sut administraziun da construcziun han ins plinavon budgetau CHF 45'000.00 per terminar la strategia d'immobillas sco era CHF 15'000.00 per registrar digitalmein objects dalla casa da scola a Castrisch.

Auto per ils pedels

Per il menader dils pedels han ins previu da comprar in auto d'occasiun (CHF 17'500.00) per saver transportar denter las fracziuns grondas maschinas da schubergiar ch'ins ha mintgamai mo ina ga.

Uorden public e segirtad, defensiun

Dretg general

Tenor HRM2 ston las contribuziuns per l'assistenza professiunala vegnir numnadas sut la posiziun provediment (5790.3612.01). Corrispudentamein resta cheu mo pli la contribuziun agl uffeci civil ed agl uffeci da stumadira.

Manteniment dallas construcziuns aultas dils pumpiers

A Glion ston diversas lavurs da manteniment che pertuccan la statica vegnir fatgas ed in'illuminaziun d'urgenza sto vegnir installada. Quellas lavurs san ins buca suspender.

Sanaziun da structures veglias, uestonzas dils stans da tir

Tenor la lescha federala sto la vischnaunca sanar las uestonzas dils stans da tir contaminadas cun plum. Stans da tir ch'ei en funcziun ein plinavon supplicai da substituir tochen la fin 2020 las uestonzas ella tiara cun systems d'uestonza artificiali ni da sistir il menaschi da tir. Per 2021 han ins previu da sanar l'uestonza dil stan da tir da Ruschein. Ils cuosts importan CHF 90'000.00 e vegnan susteni da contribuziuns dalla confederaziun e dil cantun (CHF 29'000.00).

Formaziun

Scoletta

Il diember da scolarettas e scolarets dalla scoletta da Ruschein ei cun 4 sut il minium cantunal (5 affons). Cunquei ch'il diember minimal da scolaras e scolar vegn puspei contonschius ils proxims onns, han ils purtaders dalla scola dumandau il departament d'educaziun dil Grischun ina lubientscha speciala per saver menar vinavon la scoletta a Ruschein. Il medem mument han ins entschiet a collaborar igl onn da scola current 2020/2021 cun la scoletta da Rueun e fa in suentermezdi communabel per ils «scolarets gronds». Quella mesira possibilitescha d'ina vart da sbassar levamein il pensum dallas mussadras. Da l'autra vart sedat la caschun per ina collaboraziun a liunga vesta denter quels dus loghens da scola. Quei considerond il fatg che las scolaras ed ils scolar da Vuorz ed Andiastr van suenter la fusiun cun Breil naven digl onn da scola 2021/22 buca pli a scola a Rueun e ch'il diember da scolarettas e scolarets vegn a sesbassar marcantamein era a Rueun.

Scola primara

Gia quei onn da scola van las scolaras ed ils scolar dalla 5./6. classa da Vuorz ed Andiastr a scola ella vischnaunca da Breil/Brigels. Per quei che las scolaras ed ils scolar da quels dus vitgs mauncan, dat ei il proxim onn da scola mo pli duas partiziuns (1.-3. cl. e 4.-6. cl.) a Rueun. Quella reducziun ha denton negina influenza visibla sin las expensas, per quei ch'ins introducescha a Glion pervia dallas annadas pli grondas in'ulteriura classa sin il scalem bass. Persuenter crodan CHF 90'000 per indemnisar vischnaucas.

Medias ed informatica

Igl onn da scola vargau 2019/20 han ins substituiu per la direcziun generala el sector medias ed informatica in contract da lavur fix (30 %) cun il proprietari da fatschenta dalla firma Deltix cun ina cunvegna da prestaziun pli flexibla cun sia firma ell'altezia da CHF 37'250.00. Quei import han ins bein eliminau correctamein el preventiv 2020 sut il conto da pagas, denton buca debitau al niev conto center da calculaziun EED. Quei sbagl vegn ussa currigius el preventiv 2021 cun ina nova clav da repartiziun sin tut ils scalems.

Pli aults cuosts el preventiv 2021 genereschan ultra da quei plattaformas da communicaziun (tochen ussa purschida gratuita «educanet» dalla confederaziun che stat buca pli a disposiziun) ed igl augment dils apparats persunalisai – tenor concept naven dalla 4. classa. La scola metta a disposiziun ils apparats allas scolaras ed als scolars per ina taxa da deposit.

Igl ei impurtont d'adina puspei examinar criticamein ils cuosts d'IT considerabels el sector dalla formaziun e quei ton arisguard la sliigiun da hardware tschardida (Apple) sco era arisguard il support e la communicaziun. Perquei han ins schau far in'offerta da l'IT dil marcu da Cuera. Quell'offerta importa annualmein CHF 630'000.00 ed ei en cumparegliaziun cun las expensas annualas actualas da CHF 250'000.00 claramein pli aulta. Ultra dallas damondas finanzialas ei denton cunzun il concept pedagogic concernent medias ed informatica impurtonts per la scola. Ella crisa actuala ha quel saviu far frunt allas grondas pretensiuns per l'instrucziun a distanza.

Projects

Mintga dus onns elegia la scola in motto che duei accumpagnar il mintgadi da scola. Ils proxims dus onns da scola stattan sut il motto «gesund & munter | sauns & taffers». La sanadad fisica e psichica da persunas d'instrucziun e da scolaras e scolars ei impurtonta, gest era sco cuntrapol alla digitalisaziun. La scola vul sensibilisar scolaras e scolars, persunas d'instrucziun e geniturs cun projects en connex cun la sanadad che serepetan e ch'ei concepì sistematicamein.

Per part vegnan quels projects finanziari sur il preventiv dalla formaziun supplementara e sur il preventiv da medias ed informatica. Ultra dils projects da sanadad subvenziunai dil cantun e dalla confederaziun ei cunzun il project niev «Plaz da scola egl uaul» (per la scola primara) impurtonts per il preventiv 2021.

Integraziun / promoziun tumpriva dil lungatg

Projects e mesiras d'integraziun vegnan ad esser el futur fetg impurtontas pervia dalla quota carschenta da persunas digl exterior cunzun sin il scalem bass da Glion (singulas classas cun ina quota da persunas digl exterior da 60 %). La promoziun tumpriva dil lungatg ei vegnida presentada al parlament a caschun dalla sesida dils 26 da matg 2020 (cf. plinengiu). Ulterius mesiras, en special la «promoziun per affons da lungatg jester» (romontsch e tudestg) integrada el menaschi da scola, drovan gia igl onn da scola 2020/21 dapli resursas finanzialas e persunalas.

Tgira dil di

El preventiv 2020 han ins budgetau las indemnizaziuns da persunas d'instrucziun sut la funcziun tgira dil di aunc sut il conto prestaziuns da tiarzs. El preventiv 2021 anflan ins ellas correctamein sut il conto pagas persunas d'instrucziun.

Ulivaziun dallas finanzas (cumpart grevezias da scola)

Sin fundament d'in diember da scolaras e scolars pli ault ellas annadas giuvnas s'augmenta la summa da cumpensaziun da CHF 196'192 igl onn 2020 sin CHF 297'143.00 igl onn 2021.

Contribuziun scolaz specialas

Il basegn da scolaz specialas fluctuescha fermamein. Per igl onn 2021 han ins stuiu budgetar in augment (+ CHF 33'000.00).

Progimnasi

Essend ch'il diember da scolaz e scolars dalla vischnaunca che frequentan il progimnasi a Cuera ni a Mustér ei per il mument pli bass, sereducescha era la contribuziun dalla vischnaunca.

Cultura, sport e temps liber

Contribuziuns culturalas

L'ediziun dall'Opera viva previda il 2020 ei vegnida spustada per in onn pervia dalla pandemia da corona. La contribuziun dalla vischnaunca da CHF 10'000.00 han ins pagau gia igl onn 2020. Per quei sto quei import buca pli vegnir budgetaus per igl onn 2021.

Sanadad

Contribuziun al spital

Tochen la fundaziun dalla Spital regiunal Surselva SA e la SanaSurselva sco purtadra dil spital igl onn 2015 ulivavan ins la sutcuvrida dalla pediatria/agid da piglialauncas el rom dil preventiv general. Dapi lu vegn il deficit purtaus d'ina cuvegna da prestaziun cun la SanaSurselva sco purtadra dil spital regiunal. Quella ha renovau l'entschatta 2020 l'incumbensa per igl agid da piglialauncas e la pediatria.

La nova cuvegna da prestaziun prevesa in augment massiv dils cuosts. Quei ha da far cun il fatg ch'ils dus miedis accreditai han demissiunau. La midada dil model cun miedi accreditau a miedias da cader emploiadas e la reorganisaziun colligiada han per consequenza ch'ils cuosts buca cuvri dalla pediatria/agid da piglialauncas da tochen ussa CHF 150'000 s'augmentan maximalmein sin circa CHF 540'000. La finanziaziun succeda tenor art. 31 dils statuts dalla SanaSurselva entras las vischnauncas commembras, analog alla clav dallas contribuziuns legalas (50 % tenor VA, 50 % tenor entrada da taglia). Per la vischnaunca dad Ilanz/Glion muntan quels cuosts supplementars a CHF 55'000 (actualmein CHF 30'000). L'altezia dil deficit dependa dall'occupaziun dallas miedias. Ils cuosts supplementars resultan gia igl onn 2020.

Segirtad sociala

Protecziun dalla giuventegna

Gia el quen annual 2019 han ins cudischau ils cuosts per il local da giuventetgna e la lavur da giuventetgna sut la funcziun segirtad sociala e buca pli sut la funcziun temps liber. El preventiv 2020 eran quels cuosts denton aunc vegni budgetai sut la funcziun 3420 (temps liber).

Promoziun tumpriva dil lungatg

Gest a Glion entscheivan bia affons che derivan da famiglias da lungatg jester la scoletta. Els ston superar obstachels linguistics e culturalas. Per possibilitar a quels affons ina buna entschatta e per integrar lur geniturs ad uras el sistem da formaziun sco era per includer meglier lur famiglias culturalmein e linguisticamein han ins concepì in project per la promoziun tumpriva dil lungatg che sedrezza ad affons da vegliadetgna prescolara. Ils cuosts bruts per il project muntan a CHF 28'000.00.

La gronda part ei scuntradas internas dil cussegl da scola e da personas d'instrucziun che figureschan sut la posiziun 5451.3910.00 scuntradas internas (CHF 25'000.00). Las ulteriuras expensas ein budgetadas sut la funcziun 5451 prestaziuns da tiarzs (CHF 3'000.00).

Agid economic

Il mument dalla budgetaziun han ins buca saviu constatar ella vischnaunca dad Ilanz/Glion in augment d'agid economic sin fundament da COVID-19. In augment relevont pervia dalla recessiun economica vegn a semussar cun retard, aschispert che las prestaziuns dalla cassa da disoccupaziun per las personas pertuccadas fineschan.

La contribuziun cantunala alla pauschala globala per fugitivs ei per CHF 108'000.00 pli bassa ch'igl onn precedent. Quei ha da far cun il fatg ch'il Cantun paga mo ils emprems siat onns contribuziuns per fugitivs. Fugitivs che stattan pli ditg che quels siat onns sto la vischnaunca sustener.

Provediment, auter

Ils cuosts per l'assistenza professiunala ella Regiun Surselva da CHF 179'000.00 vegn cudischada da niev sut la funcziun 5790 e buca pli sut la funcziun 1400 (dretg general).

Perquei ch'ei dat pli e pli biars cass adina pli cumplexs ein ils cuosts per l'assistenza professiunala s'augmentai fetg ils davos onns, da CHF 103'853.93 igl onn 2016 sin CHF 170'000 igl onn 2021.

Traffic

Vias communalas

Igl augment dils cuosts sut la funcziun 6150 (vias communalas) per ver CHF 390'000.00 ei d'attribuir principalmein agl augment dallas scuntradas internas da rodund CHF 370'000.00. Quellas figureschan puspei sco recav cunzun sut il luvratori communal. Quella midada han ins fatg en consequenza d'in avis en connex cun la revisiun da quens.

Rumida da neiv

Naturalmein selai la rumida da neiv buca predir bein. Perquei han ins priu sco referenza la media dils davos sis onns.

Traffic regional

Sin fundament dalla pandemia da corona ei la damonda da cartas dil di dalla viafier federala sesminuida. Quei regress vegn ins aunc a remarcar igl onn 2021. Perquei vegn la puschida reducida.

Protecziun digl ambient ed uorden dil territori

Manteniment conducts d'ovra serenaziun

Per 2021 ein planisai differents projects pli gronds tenor il plan general d'allontanament d'aua, per exempel l'etappa 2 a Siat e l'etappa 2 a Luven, il tumbin ella Via dil Glogn sco era il plan general d'allontanament d'aua ella Via S. Clau a Rueun. En tut han ins budgetau investiziuns da CHF 699'000.00 per il manteniment dils conducts d'aua piarsa.

Santeris

Fossas comunablas corrispundan als basegns da nies temps. Igl onn 2021 duein talas vegnir endrizzadas da niev sin ils santeris da Castrisch e da Siat. A Duvin duei il mir dil santeri vegnir sanaus. Sin il santeri S. Martin a Glion vul ins planisar e realisar in santeri per affons pigns naschi morts, per ils quals la lescha prevesa buc ina sepultura ordinaria.

Uorden dil territori

La part principala dallas planisaziuns e projectaziuns vegn cudischada el quen d'investiziun. Perquei han ins saviu reducir igl onn 2021 las expensas per planisaziuns e projectaziuns per CHF 80'000.00.

Economia publica

Agricultura, manteniment da construcziuns aultas/edificis d'alp

Ins sto far pli grondas lavurs da manteniment vid differents edificis d'alp. Sin l'Alp Cavel (Castrisch/Lumnezia) ston ins sanar igl indrez da mulscher, sin l'Alp Fops (Ruschein) ston ins substituir la cuschina e sin l'Alp Riein ston ins remplazzar il plantschiu da plattas e far diversas reparaturas.

Forestalessers

Damai ch'ils prezis al marcau ein constantamein bass, cuviera il forestalessers per il mument buc ils cuosts. Tuttina ston ins far las lavurs per mantener la funcziun digl uaul da protecziun. Cun lavurs che effectueschan contribuziuns da biodiversitad dil cantun e cun lavurs per il luvratori communal duei il quen vegnir discargaus. Plinavon ston ins substituir in vehichel da menaschi (vehichel campester) digl onn 2008 (CHF 50'000.00).

Turissem, profil turistic

Per cumpletar il maletg directiv dil territori communal e la strategia d'immobillas vul ins elavurar in profil turistic ensemen cun ils acturs ed ils purtaders da prestaziuns turisticas. La finamira principala ei da seposiziunar, da crear novs products e da rinforzar la cooperaziun dils acturs. Per quei intent han ins deponiu CHF 40'000 sut Indemnisaziuns da cussegladers externs.

Occurrenz

2021 ha puspei liug a Glion l'ILHGA ch'ins ha giu spustau pervia dalla pandemia da COVID-19. Ins prevesa expensas da CHF 25'000.00.

Industria, mistregn e commerci – indemnisaziuns da vischnauncas

Sin fundament dalla revisiun dalla lescha dil svilup economic e dall'adattaziun dalla finanziaziun dil management regional entras il cussegl grond ston las vischnauncas dalla Surselva impunder el futur dapli mieds per il svilup regional. Ils cuosts tochen ussa numnai sut il conto 8500.3130.00 prestaziuns da tiarzs s'augmentan per la vischnaunca per CHF 20'000.00 e vegnan budgetai el preventiv 2021 sut il conto 8500.3612.01.

Manteniment dad ovras electricas pintgas

La turbina dall'ovra electrica a Duvin basegna ina revisiun che caschuna cuosts da CHF 35'000.

Finanzas e taglias

Recavs da taglia en general

Ils recavs dils differents tips da taglia san variar fetg. Per la budgetaziun ein ils recavs totals prognosticai decisivs. En vesta dils effects dalla pandemia da COVID-19 han ins budgetau tut las entradas da taglias cun rodund CHF 560'000.00 pli precautamein ch'il resultat digl onn 2019. Las taglias specialas, cunzun las taglias sin la midada da maun, ein positivas per igl onn 2021, buc il davos pervia dalla residenza Sogn Giusep a Glion.

Entradas da taglia personas naturalas

Cun la realisaziun dil model da taglia naziunal sin nivel cantunal ha il cussegl grond concludiu sco mesira sociala el rom dalla sessiun d'uost 2019 d'augmentar igl import liber da taglia da CHF 15'000.00 sin CHF 15'500.00. La vischnaunca quenta cun entradas pli bassas che muntan a CHF 110'000.00. Quellas entradas pli bassas san ins speranza puspei cumpensar cun dapli habitontas e habitonts ella residenza Sogn Giusep ni egl anteriur edificci dil Coop. Las entradas pli bassas suenter la reducziun dalla tariffa da taglia sin il gudogn per personas giuridicas e suenter la reducziun dall'imposiziun da taglia parziala vegnan a haver igl onn 2021 mo pigns effects sin il quen communal. La pli gronda malsegirtad ei denton igl effect dalla pandemia da COVID-19 sin las entradas da taglia dallas personas naturalas igl onn 2021.

Ulivaziun dallas finanzas e dallas grevezias

En cumparegliaziun cun igl onn precedent s'augmenta igl onn 2021 ultra dall'ulivaziun dallas grevezias da scola era l'ulivaziun da resursas e l'ulivaziun da circumstanzias geograficas e topograficas. Sur tut ils secturs survegn la vischnaunca CHF 628'000.00 dapli dall'ulivaziun dallas finanzas e dallas grevezias intercomunala.

Explicaziuns davart il preventiv per il quen d'investiziun 2021

Il preventiv d'investiziun per igl onn 2021 quenta cun investiziuns bruttas da CHF 7'749'000.00. Las entradas d'investiziun importan CHF 4'035'000.00. Da quei resultan investiziuns nettas da CHF 3'714'000.00.

Per render transparents il stadi d'approbaziun dils singuls projects vegnan els attribui da niev ad ina dallas suandontas quater categorias:

1. Il credit d'impegn ha igl organ communal responsabel gia approbau (avon radunonzas communalas, parlament ni cuminonza dils votants all'urna).
2. Il parlament communal approbescha il credit d'impegn ils 25 da november 2020.
3. La cuminonza dils votants all'urna deliberescha il credit d'impegn (> CHF 1 miu.), il parlament communal predeliberescha quel ils 25 da november 2020.
4. Prender per enonuschientscha ils 25 da november 2020, la damonda per il credit d'impegn vegn fatga igl onn 2021, cura ch'il project precis ei avon maun.

Las propostas en connex cun ils credits d'impegn tenor categoria 2 vegnan declaradas suandontamein el rom d'in messadi cuort.

1500 Vehichel da transport per las equipas da pumpiers

Situaziun da partenza e finamira

Il vehichel actual (annada 1992) caschuna aults cuosts da reparatura e fa ruina. Ins vul cumprar per ils pumpiers in vehichel semegliant cun bass cuosts da gestiun ed ina liunga durada da veta.

Descripziun dil project

Cumprar in vehichel da transport per las equipas

Cuosts

CHF 60'000.00

Finanziaziun

L'assicuranza d'edificis dil Grischun finanziescha 30 pertschien dalla cumpra, q.v.d. CHF 18'000. Ils cuosts restants da CHF 42'000 sto la vischnaunca purtar. L'amortisaziun cuoza 15 onns.

Etappaziun e terminaziun

Cumpra 2021

2170 Sanaziun dil scaldament da zenslas halla polivalenta Rueun

Situaziun da partenza e finamira

Il scaldament da zenslas existent digl onn 2004 ei vegnius els onns e caschuna biars disturbis. La regulaziun per igl edifeci dall'antieriura casa dalla scola primara funcziunescha insumma buca pli. La permissiun digl uffeci per la natira ed igl ambient dil Grischun lubescha da duvrar el mo pli tochen la fin 2020.

Descripziun dil project

Il scaldament da zenslas duei vegnir renovaus cumpletamein (implont e regulaziun).

Cuosts

Renovaziun producziun da calira	95'000.00
Indrez da filtraziun	12'000.00
Derschentar il scaldament	2'000.00
Tgamin	12'000.00
Installaziuns sanitaras	12'000.00
Installaziuns electricas	8'000.00
Lavurs da pictur	5'000.00
Planisaziun scaldament ed electro	15'000.00
<u>Reserva per caussas nunprevidas</u>	<u>9'000.00</u>
Total	CHF 170'000.00

Finanziaziun

Plan d'investiziun, neginas contribuziuns da tiarzs. L'amortisaziun cuoza 8 onns.

Etappaziun e terminaziun

Realisaziun 2021

3411 Indrez fotovoltaic bogn aviert, Glion

Situaziun da partenza e finamira

Sin igl edifices da tecnica digl bogn aviert sesanfla oz in indrez solar termic ch'ei gia vegnius els onns. Dapi l'associaziun als scaldaments a distanza dad EWZ stat a disposiziun avunda energia termica per il bogn aviert. Perquei duei igl indrez ussa vegnir remplazzaus cun in indrez fotovoltaic. In secund indrez duei vegnir plazzaus sin il tetg dil kiosc. Grazia al diever direct san ins spargnar cuosts, perquei che la taxa per utilisar la reit croda. Sco marcau d'energia contribuescha la vischnaunca aschia alla produenziun d'energia persistente.

Descripziun dil project

Construcziun nova da dus indrezs fotovoltaics sin il tetg digl edifices da tecnica e dil kiosc digl bogn aviert da Glion. Cun quei indrez fotovoltaic san ins producir current electric che vegn duvraus directamein al liug.

Cuosts

Indrez fotovoltaic sin il tetg dil kiosc	25'000.00
Sanaziun ed isolaziun dil kiosc	20'000.00
Indrez fotovoltaic sin igl edifices da tecnica	30'000.00
Demontascha digl indrez solar termic	5'000.00
Sanaziun ed isolaziun digl edifices da tecnica	20'000.00
<u>Reserva per caussas nunprevidas</u>	<u>5'000.00</u>
Total indrezs fotovoltaics	CHF 105'000.00

Finanziaziun

Quen d'investiziun, neginas contribuziuns da tiazs. L'amortisaziun cuoza 33 onns.

Etappaziun e terminaziun

Realisaziun 2021

6150 Sanaziun Via S. Clau, Rueun

Situaziun da partenza e finamira

La via d'avertura Via S. Clau a Rueun sto vegnir sanada. Il fundament ei insufficient, perquei scarpa la cuvrida en biars loghens. Ils davos onns han ins stuiu investir per lavurs da reparatura biars daners per mantener la via. Cun ina renovaziun dalla via duessen quellas expensas vegnir reducidas e la via esser restaurada per ina proxima generaziun.

Descripziun dil project

Sanaziun generala dalla Via S. Clau a Rueun. El rom dalla sanaziun generala renoveschan ins era ils conducts d'ovra (aua da beiber, aua piarsa, mesiras dil plan general d'allontanament d'aua).

Cuosts

Direcziun da project e da construcziun	78'000.00
Lavurs d'impressari	450'000.00
Lavurs da cuvrida	374'000.00
<u>Reserva per caussas nunprevidas</u>	<u>38'000.00</u>
Total	CHF 940'000.00

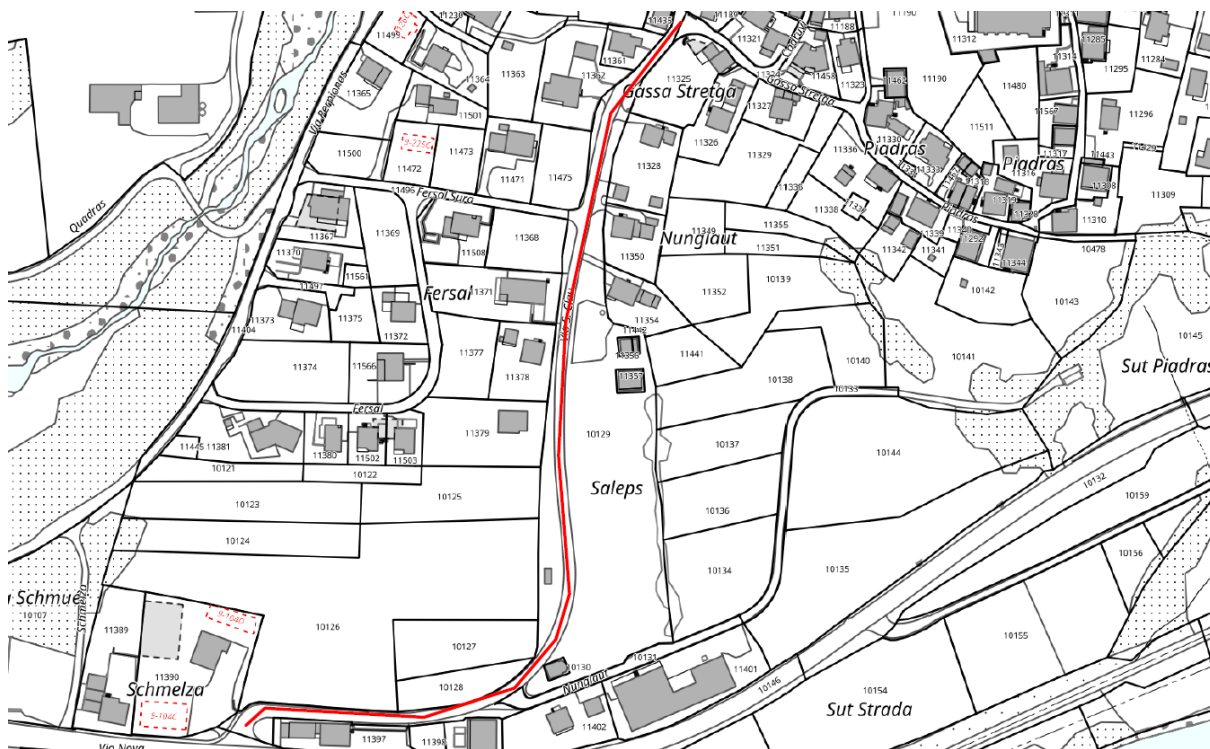
Finanziaziun

Procedura da contribuziun cun participaziun dils cuosts da privats da ca. CHF 280'000.00. Las investiziuns nettas da ca. CHF 660'000.00 vengnan amortisadas sur 40 onns.

Etapaziun e terminaziun

2021 execuziun dallas lavurs d'impressari e da cuvrida

2022 terminaziun dalla cuvrida (cuvrida definitiva)

6150 Sanaziun Via Porta Sura, Glion

Situaziun da partenza e finamira

La Via Porta Sura sto vegnir sanada dil tuttafatg. Il fundament ei insufficient, la cuvrida sto vegnir renovada. En quei rom vul ins era renovar il passapei per liung dalla Via S. Martin ed adattar la fermada digl auto da posta sper la Porta Sura tenor las pretensiuns dalla lescha davart l'egualitad da persunas cun impediments (LImp).

Descripziun dil project

Sanaziun totala dalla Via Porta Sura, renovaziun dil passapei ella Via S. Martin ed adattaziun dalla fermada digl auto da posta tenor LImp.

Alla cruschada Porclas planisescha il Cantun da construir ina rundella per meglierar la segirtad e la regulaziun dil traffic. Planisau han ins igl onn current. 2021 ei prevedida l'exposiziun publica e la realisaziun igl onn 2022. Ei fa senn da coordinar la sanaziun dalla Via Porta Sura cun las lavurs dil cantun.

Cuosts

Direcziun da project e da construcziun	38'000.00
Lavurs d'impresari	311'000.00
Lavurs da cuvrida	48'000.00
Installaziuns sanitaras	32'000.00
<u>Reserva per caussas nunprevidas</u>	<u>71'000.00</u>
Total	CHF 500'000.00

Finanziaziun

Procedura da contribuziun cun participaziun dils cuosts da privats da ca. CHF 80'000.00.

Contribuziun dil cantun per fermadas dil bus tenor LImp ca. CHF 50'000.00.

Las investiziuns nettas da ca. CHF 370'000.00 vegnan amortisadas sur 40 onns.

Etappaziun e terminaziun

2021 planisaziun da detagl

2022 realisaziun

2023 cuvrida definitiva

6150 Renovaziuns fermadas dil bus tenor lescha davart l'egualitad da persunas cun impediments (Limp), etappa 2021

Situaziun da partenza e finamira

La lescha federala davart l'eliminaziun da disadvantages per persunas cun impediments (lescha davart l'egualitad da persunas cun impediments; Limp) cuntegn prescripziuns co persunas cun impediments san separticipar pli facilmein alla veta sociala. Vitier s'auda che las fermadas dil traffic public ston esser utilisablas autonomamein. Per la realisaziun da quellas prescripziuns el sectur dallas fermadas digl auto da posta ein las vischnauncas responsablas. Las renovaziuns ston vegnir fatgas tochen la fin 2023.

La vischnaunca dad Ilanz/Glion posseda en total 41 fermadas digl auto da posta. Da quellas ston 18 fermadas vegnir renovadas, seigi quei sin fundament dalla calculaziun da commensurabladad dil cantun ni pervia d'ina impurtonta funcziun d'avertura.

Las suandontas fermadas ein gia en planisaziun resp. realisaziun:

Glion, staziun dils autos da posta	2'777'000.00	(credit gia concediu)
Rueun, S. Clau	320'000.00	(per part realisau, aviert CHF 50'000.00)
Glion, Albertushof	76'000.00	(en realisaziun)
Rueun, Las Dretgs	50'000.00	(realisau)

Descripziun dil project

Las ulteriuras 14 fermadas ston vegnir adattadas e sanadas ils proxims treis onns. Igl onn 2021 vul ins far per l'ina la projectaziun totala dallas treis etappas e per l'autra realisar las fermadas Piazza Cumin e Punt dil Glogn a Glion sco era la fermada Ladir, Vitg.

Cuosts

Projectaziun	63'000.00
Glion, Piazza Cumin	100'000.00
Glion, Punt dil Glogn	100'000.00
<u>Ladir, Vitg</u>	<u>80'000.00</u>
Total	CHF 343'000.00

En total eis ei da quintar ils onns 2021 tochen 2023 cun cuosts da scars CHF 2 miu. per planisar e renovar las ulteriuras 14 fermadas.

Finanziaziun

Contribuziuns dil cantun ca. 30 %.

Etappaziun e terminaziun

1. etappa planisaziun e realisaziun 2021:	CHF 343'000.00
2. etappa realisaziun 2022:	CHF 910'000.00
3. etappa realisaziun 2023:	CHF 650'000.00

6190 Substituziun cargader cun rodas per il luvratori communal

Situaziun da partenza e finamira

Il cargader cun rodas actual ei digl onn 2006. La maschina han ins cunzun duvrau ella fracziun da Glion. Quei vehichel vul ins duvrar da niev ella fracziun da Castrisch per lavurs da transcargada el luvratori communal ed en connex cun il provediment d'aua. Aschia ston ins buca prender per tscheins il tractur sco tochen uss e las prestaziuns da tiarzs crodan (p.ex. per dismetter boxas da rumien verd e rumida da neiv). Quei importa annualmein ina differenza da CHF 10'000.00.

Descripziun dil project

Substituir il cargader cun rodas actual dalla gruppa da luvrers communal da Glion. La maschina nova vegn cunzun duvrada ella fracziun da Glion. Il cargader cun rodas corrispunda al stan actual dalla tecnica. El lubescha da manischar cun tut las rodas ed amiez denter ils ischels. Las funcziuns meglieradas faciliteschan las lavurs en general, cunzun denton lavurs da cargar, la rumida da neiv ed ils viadis als loghens da lavur.

Il cargader cun rodas drova plinavon indrez annex sco in crieck ed ina fresa da neiv. La fresa da neiv ei cumpatibla cun ils cargaders cun rodas a Ladir, Rueun e Glion.

Cuosts

Cargader cun rodas cun pala da standard ed indrez da plunar	125'000.00
Crieck da neiv Zaugg	20'000.00
<u>Fresa da neiv Zaugg</u>	<u>30'000.00</u>
Total	CHF 175'000.00

Finanziaziun

Negins mieds da tiarzs. L'amortisaziun cuoza 8 onns.

Etappaziun e terminaziun

Cumpra 2021

7101 Construcziun niev reservuar Castrisch, planisaziun

Situaziun da partenza e finamira

Il reservuar existent a Castrisch ei vegnius baghegius igl onn 1920. Ils onns 1994 e 2007 eis el vegnius sanaus. Il reservuar ha plirs donns da construcziun e da menaschi. La construcziun da betun ha scarps e l'isolaziun ei munglusa, per part schizun defecta (penetraziun da ragischs). Perquei che la resistenza alla cumpressiun dil betun ei schliata e la capillaritad memia aulta, vegn ei buc en damonda da sanar aunc ina ga igl edifices. Il reservuar sto vegnir substituius cun ina nova construcziun, per ch'il provediment cun aua seigi puspei garantius a media vesta e per risguardar las prescripziuns da qualitat tenor la controlla da victualias.

Descripziun dil project

Planisaziun detagliada digl edifices niev da substituziun reservuar d'aua a Castrisch.

Cuosts

Planisaziun	80'000.00
-------------	-----------

Tenor la calculaziun dils cuosts quantan ins per la renovaziun cun cuosts totals da CHF 800'000 (+/- 25 pertschien).

Finanziaziun

Negins mieds da tiarzs. Contribuziuns dall'assicuranza d'edifices dil Grischun per igl entir project.

Etappaziun e terminaziun

Planisaziun detagliada 2021

7202 Sanaziun generala ASA Rueun incl. via d'access

Situaziun da partenza e finamira

La serenera Rueun tracta las auas piarsas dallas fracziuns da Rueun e da Siat (vischnaunca dad Ilanz/Glion) e dils vitgs Andiastr e Vuorz (vischnaunca da Breil/Brigels). Avon il 2018 era in'associaziun da vischnauncas responsabla per la gestiun ed il manteniment dalla serenera surcommunala. Igl 1. da schaner 2018 ha la vischnaunca dad Ilanz/Glion surpriu la gestiun dalla serenera. La collaboraziun cun la vischnaunca da Breil/Brigels ei reglada en ina cunvegna.

Igl implont ei vegnius baghegius e prius en funcziun igl onn 1976/1977. Ils onns 1989/1990 han ins fatg differentas modernisaziuns, cumpletaziuns e sanaziuns. Dallas malauras il november 2002 ei la serenera vegnida donnegiada fetg. En consequenza han ins sanau ed optimau igl implont ils onns 2003 tochen 2007. Igl 2018 han ins schau far in'analisa digl implont. Quella analisa ha mussau grondas munconzas da menaschi e da construcziun, aschia ch'ina sanaziun generala digl implont ei inevitabla.

Descripziun dil project

Sanaziun dalla serenera ASA Sablun, Rueun.

Cuosts

Tractament dall'aua piarsa	130'000.00
Tractament dalla glietta	74'000.00
Implont da gas e tecnica d'energia	52'000.00
Menaschis secundars/divers	18'000.00
Mesiras da construcziun	221'000.00
Implonts electricis	538'000.00
Via d'access	60'000.00
Reserva per caussas nunprevidas	155'000.00
<u>Planisaziun e cuosts accessoris</u>	<u>234'000.00</u>
Total	CHF 1'482'000.00

Finanziaziun

Cofinanziaziun dalla vischnaunca da Breil/Brigels tenor clav da repartiziun (61.69 %) CHF 914'000.00.
Import net per la vischnaunca dad Ilanz/Glion CHF 568'000.00.

In credit d'impegn sto per regla vegnir concludius cun ina summa brutta. Tenor la lescha davart las finanzas dil cantun Grischun, art. 16, astga el vegnir concludius cun ina summa netta, sche contribuziuns da tiarzs ed igl import da quellas contribuziuns ein garanti valeivlamein ni sch'el vegn permess cun resalva da certas prestaziuns da tiarzs. Quei ei il cass ella situaziun presenta. Perquei san ins desister d'ina votaziun all'urna per investiziuns sur CHF 1 miu. Informalmein ha la vischnaunca da Breil/Brigels gia dau siu consentiment per la sanaziun. Il conclus formal manca aunc.

L'amortisaziun cuoza 33 onns.

Etappaziun e terminaziun

1. etappa realisaziun 2021: CHF 703'000.00
2. etappa realisaziun 2022: CHF 408'000.00
3. etappa realisaziun 2023: CHF 371'000.00

7301 Post per rimnar il rumien S. Clau, Rueun

Situaziun da partenza e finamira

Alla Via S. Clau a Rueun dat ei gia in post per rimnar il rumien. El rom dalla sanaziun generala dalla via duei quei post da rimnar il rumien medemamein vegnir renovaus.

Descriziun dil project

Il post per rimnar il rumien cun containers vegn remplazaus cun in sistem sutterran (moloc). La piazza survegn ina nova cuvrada (catram) e l'aua da plievgia e da neiv vegn menada naven.

Cuosts

Furniziun container sutterran	29'000.00
Lavurs d'impessari	30'000.00
<u>Lavurs da cuvrada</u>	<u>12'000.00</u>
Total	CHF 71'000.00

Finanziaziun

Negins mieds da tiarzs. L'amortisaziun cuoza 40 onns.

Etap paziun e terminaziun

Realisaziun 2021

7900 Uorden dil territori/planisaziuns localas

Situaziun da partenza e finamira

La revisiun totala dalla plansaziun locala en consequenza dalla fusiun e dalla 1. revisiun dalla lescha davart la planisaziun dil territori (RPG 1) ei dividida en sis fasas. Cun la votaziun dils 9 da fevrer 2020 ei la fasa 4 vegnida terminada. La vischnaunca ei ussa vid elavurar en fasa 5 il model directiv dil territori communal. Quel vegn terminaus igl onn 2021. Suenter suonda la realisaziun sin quella basa concepziunala (d.a. reducir las zonas da baghegiar) en ina revisiun parziala dalla planisaziun locala sco sisavla e davosa fasa. Cheutier ston ils documents da revisiun planisatorics vegnir elavurai, silsuenter suonda l'examinaziun preliminara dil cantun e lura sa l'exposiziun da cooperaziun vegnir fatga. Quella revisiun vegn probablamein ad esser terminada pér igl onn 2022 e la regenza vegn a lubir ella eventualmein pér igl onn 2023.

Ultra da quei dat ei aunc entginas revisiuns parzialas dalla planisaziun locala che pertuccan territoris pli pigns. Era la planisaziun digl areal Fistez ella fracziun da Castrisch vegn budgetada sut uorden dil territori/planisaziuns localas. Sin fundament dil model directiv dil territori communal vul ins promover il svilup da quei areal igl onn 2021. L'emprema basa concernent models da habitar e d'investiziun pusseivels han ins elavurau igl onn 2020.

Descripziun dil project

Terminaziun dil model directiv dil territori communal
Revisiun parziala dalla planisaziun locala staziun da Glion
Revisiun totala dalla planisaziun locala (fasa 6, 1. part)
Planisaziun digl areal Fistez, Castrisch

Cuosts

Model directiv dil territori communal	60'000.00
Revisiun parziala dalla planisaziun locala staziun da Glion	10'000.00
Revisiun dil plan da quater center staziun	20'000.00
Revisiun totala dalla planisaziun locala (fasa 6)	120'000.00
Differentas revisiuns parzialas dalla planisaziun locala	30'000.00
<u>Planisaziun digl areal Fistez</u>	<u>80'000.00</u>
Total	CHF 320'000.00

Finanziaziun

Contribuziun Viafier retica per la revisiun parziala dalla planisaziun locala ca. CHF 2'000.00
Contribuziun da tiarzs per revisiuns parzialas dalla planisaziun locala CHF 15'000.00

Etappaziun e terminaziun

Realisaziun 2021

8200 SIE 2021

Situaziun da partenza e finamira

L'aura caschuna mintg'onn donns vid las vias d'ual. La reparatura da quels donns vegn resumada el quen d'investiziun sut il tetel SIE 2021 (projects cumplexsiv reparatura ed avertura, SIE). La finamira dils projects SIE ei da restabilir la funcziun, il diever e la segirtad da carrar. Tier entgins projects ston ins era frenar ni impedir l'erosiun ni che scarpas ston vegnir segiradas.

Descripziun dil project

Per igl onn da preventiv 2021 ein budgetai quater projects SIE:

- Sanaziun via d'ual Runca (Casti Sut), Castrisch
- Segirada dil trassé provediment d'aua Ruschein
- Sanaziun via d'ual Alp Rueun, Rueun
- Sanaziun via d'ual Buhaul, Glion

Cuosts

Sanaziun via d'ual Runca (Casti Sut), Castrisch	110'000.00
Segirada dil trassé provediment d'aua Ruschein	45'000.00
Sanaziun via d'ual Alp Rueun, Rueun	325'000.00
<u>Sanaziun via d'ual Buhaul, Glion</u>	<u>80'000.00</u>
Total	CHF 560'000.00

Finanziaziun

Ils projects SIE igl onn 2021 vegnan subvenziunai per rodund 68 % dalla confederaziun e dil cantun. Quei corrispunda ad in import da ca. CHF 380'000.00. Il cuosts restonts da CHF 180'000.00 sto la vischnaunca purtar. L'amortisaziun cuoza 40 onns.

Etappaziun e terminaziun

Tut ils projects SIE vegnan realisai en etappas sco che la neiv ei luada naven dalla primavera 2021 tochen igl atun 2021.

Propostas

Sin fundament dallas explicaziuns precedentas fa la suprastanza communal la suandontas propostas:

- approbar il preventiv per il **quen da gudogn e sperdita 2021**;
- approbar il credit d'impegn da CHF 60'000.00 per cumprar il vehichel da transport per las equipas da pumpiers;
- approbar il credit d'impegn da CHF 170'000.00 per substituir il scaldament da zenslas ella halla polivalenta Rueun;
- approbar il credit d'impegn da CHF 105'000.00 per installar in indrez fotovoltaic el bogn aviert, Glion;
- approbar il credit d'impegn da CHF 940'000.00 per sanar la Via S. Clau, Rueun;
- approbar il credit d'impegn da CHF 500'000.00 per sanar la Via Porta Sura, Glion;
- approbar il credit d'impegn da CHF 343'000.00 per renovar las fermadas dil bus tenor lescha davart l'egualitad da persunas cun impediments (Limp), etappa 2021;
- approbar il credit d'impegn da CHF 175'000.00 per cumprar il cargader cun rodas incl. indrez annex per il luvratori communal;
- approbar il credit d'impegn da CHF 80'000.00 per planisar la construcziun nova dil reservuar d'aua a Castrisch;
- approbar il credit d'impegn cun la summa netta da CHF 568'000.00 per realisar la sanaziun generala dall'ASA Rueun;
- approbar il credit d'impegn da CHF 71'000.00 per renovar il post per rimnar il rumien alla Via S. Clau, Rueun;
- approbar il credit general da CHF 320'000.00 per igl uorden dil territori/planisaziuns localas;
- approbar il credit general da CHF 560'000.00 per exequir ils projects parzials SIE;
- approbar il preventiv per il **quen d'investiziun 2021**.

Ilanz/Glion, ils 22 da settember 2020

Suprastanza communal Ilanz/Glion